

EUSKAL BILLERAK HAZPARNE'N (UZTALLAREN 23-28)

ESKUALDUN IXTUDIANTEN

HAMARGAREN EGUNAK HAZPARNE-N.

ZONBEIT GOGOETA.

" EMBATA " eskualdun irtudianten batasunak bere hamargarren egunak egin ditu aurtan Hazparne-n. Ez zen Lapurdiko probintzian, Hazparne bezain herri pollitagokorik, egokiagokorik, eskualdunagokorik hautatzen ahal. Duela hamar urte, Hazparnen egin ziren eskualdun irtudianten lehen egunak. Hazparne-n bizi diren langile eta laborariek eskuara badakite eta mintzatzen dute, badakitelarik alta frantsesa nehor bezain untsa! Baina ez dute eskualdun izaitiaz ahalgerik. Noiz artino begiratuko ote dute beren eskualdun goa garbi eta sano? Agian geroago eta hobekiago. Agian ere geroago eta azkarkiago, Hazparne-ren inguruan aurkitzen diren herriak beren eskualdun izaitzean eskualdunago isanaraziz. Ez goatzi ez kundatzerat nola iragan diren egun horiek. Bakarrak zonbeit gogoeta egun eder horietatik landa, hor intzus mintzaldi eta ibili solasaldietarik landa.

Badu orai hamar urte "EMBATA", eskualdun irtudianten batasuna, asmatua izan zela. Batasun horrek elgarretartzen ditu Frantziako Unibertzitateetan (Parise, Bordele, Tolosa...) beren eskolen egiten ari diren irtudiant eskualdun gehientsuenak, maleruski ez denak. Oharturik geroago eta gehiago bazirela Eskual-Herriko haurrak Unibertzitateerat zozatzenak, beste asko herrialde eta eskualdeetako irtudianten gisa, eskualdunak ere pentsatu zuten batasun baten moldatzea, nahiz Eskual-Herriko indar eta baliotasun hoberenak bildu

eskual-jerdearen geroa preparatzeko eta segurtatzeko. Bere hastapenetik orai artino "EMBATA"-k moldatu ditu, urte guzietan, bakantza haundi denboran, eskual ekonomiari eta kulturari buruz zoztzin egun zonbeit. Nahi baldin badugu zerbait ongi egin ez ote ditugu egungo arrangurak aztertu behar? Oraiko behar-orduak ez dire nihundik iragan mendeetako behar-orduak. Mende berri hunek sorarazi ditu problema berriak. Problema berri horier beha gaiten, beldurrik gabe eta entsega heien hobekiago ezagutzerat. Egundorietan, Eskual-Herriko jakintsun eta buruzagiak lagun, ixtudiantek elgarri ezagutarasten dituzte Eskual-Herriaren eta eskual-jendearen geroaz geroaz beren baitan dakarzkaten grina eta arrangurak. Bai Eskual-Herriko ekonomiaz, bai eskual-iskuntzaren geroaz mintzatu zaizkigu aurtengo hautatuak izan diren jakintsunak: LEIZAOLA, LAFITTE, GAKITEGI, ERRECART... Aipatu daukute zer egin ahal ginduen... bide eta xendera zonbeit ere erakutsi... Denek, bakotzak bere sail hartan, erakusterat eman daukute, klarki eta garbiki, Eskual-Herriaren geroa bai ekonomian, bai kulturaren gure eskuetan zagoa, Arren nolaz ez ditake gure eginbidea beharrien idekirik atxikitzea? Begien sabalik begiratzea? Izpiritua erneago ukaita eta eskuak zaluzago paperaren gainean finkatu planen obratzeko?

Lurraren gainean sortu diren edo sortzerat doatzin erresuma guzietan aurkitzen da "hautuzko jendetze" bat, erdaraz erraiten den bezala "une élite". Badakigu zonbeit gizon aski direla mundu baten harrotzeko, inarrosteko; heien baliotasun eta jaidura on eta txarren arabera doala mundua harat eta hunarat, itxasoaren moimenduaren idurira. Gertakari horrek erakustera emaiten dauku "hautuzko jendetze" horren inportantzia eta behar-ordua erresuma eta eskualde baten kudeatzeko bere etorkizunean. Eskualdun ixtudiantek, Eskual-Herriko jakintsun, buruzagi, laborari eta langileekin eskuz-esku bat eginez "hautuzko jendetze" hori asmatu gai dute Eskual-Herria kudeatzeko bere ekonomiaren eta kulturaren etorkizunean.

Ekonomia sailean, hor ditugu laborariak eta langileak beren arrangura, grina eta behar-ordu berrien salatze-ko. Hor ditugu ingeniorak gure kontseilatze-ko. Ez da dudarik laborantza, artzaingoa eta arraintza ez direla aski izanen geroan Eskual-Herriko semeen hazteko. Zerbait gisaz,

lehen bai lehen, gure industria beharke dugu haundiarazi, industria berri batzu sararaziz, Guipuzkoan eta Bizkaian aspaldi huntan egin dituzten bezala. Berma gaiten denbora utzi gabe iragaiterat. Gisa hortan Eskual-Herriko gastek, Landesetako eta Biarnokoek bezala beren eskualdean aurki lezaketere beren bizitzekoa Ameriketarat eta Frantziako hiri nagusietarat ihes joaiterik gabe. Eskapatzerat utsi behar ez dugu okasione baitezpadazkoa gure Eskual-Herriaren bere mugetarik gaindiarazteko, Landes eta Biarno eskualdekin batetataratu beharrez, ber intresen eta aberastasunen gaintzeko, ber ekonomiaren ukaiteko! Industria berri hori eraiki denboran, ez ginduke ez lo egon behar. Geroa behar dugu preparatu, orai danik entsegatuz Eskual-Herriko gasten sararazterat lekuko lantegi eta uzinetan, langile estranjerak eta arrotsak utzi gabe hutsik dauden lekuen hartzerat. Bertze eginbide bat ere guri dagokiona gaste horien gogo-bihotsen preparatzea beren bizi berriari buruz. Orduan laster oharitzen gira zer inportantzia hartzen duen eskual-kulturak gaste horien altzatzeko eta eskolatzeko. Ikusten dugu zombat behar giren ernatu eskual-kulturaren eragintzeari, ezen kulturaren barnean beita hazten gizonaren gogoa, pizten haren adimendua, gizonari emaiten munduaren eta lurraren gainean bizi diren guzien behatzeko manera. Kulturaren barnean beita ere loretzen gizonaren izaita, sustut eskual-kultura bezala girixtino hatsaz berotua delarik, girixtino indarras bete delarik, girixtino biziaz bizitua delarik. Ez da eni erraita zer egin behar litaken eskual-kulturaren eragintzeko. Anitz lan eta entsagu egiten da zazpi probintzietan. Moimendu haundi bat bada zonbeit urte hotan abiatua mundu guzian bizi diren eskualdun guzien artean; oldar berri bat itxaropenez betatzen gaituena. Geroago eta ugariago agertzen zauskigu eskuarazko errebirta eta kasetak: "Euzko-Gogoa", "Gure Herria", "Egan", "Herria", "Gaste", "Etxea", "Anaitasuna", "Zeruko Argia", eta Pariseko "Elgar"...; edizio-berriak eraikitzen dira bai Ameriketara, bai Guipuzkoan... Jarraik gaiten moimendu berri horri; sar gaiten oldar berri hortan eskual-jendearen geroa segurtatu nahiz, guharen izaitearen iraupena eta osotasuna bilatu nahiz.

Halere uste dut hobekiago litakela zazpi probintzietako eskualdunek gehiago elgar adi bagindeza, gure in-

darrak sobera debsldetan enplegatu gabe, ELISSANBURU dion bezala "ARBASOAK" deritzan bere kantu edarrean:

"Anaiak gaituk eskualdunak;

"Orai ere,ozala

"Jartsen bagine "guziak bat"

"Lehenago bezala!".

Gogoak ez dezake ukan mugarik. Gure gogoak dugu zabaldu behar eta biziaren oldeari erne atziki. Orduan ohart ginazka lehengo mendetan gizonak eraiki zedarriak lurrerat doatzi-la,edo, preseskiago, airez-aire gauditua direla: Parise-tik,Tokyo-n,edo New-York-en edo munduko hiri urrunenean zonbeit orenen burusa izaiten ahal gira. Atomikaren mende-an bizi girela nola dezakegu ahantz? Mundua ziuntan badoa-la naclaz ez ginezazke ohart? Alta ez gire izitu behar. Gure gogoak behar du izan munduaren izariko edo,hobekiago, munduaren izaria baino doi bat haundiago,mundua bere osotasunean jasateko gisan,Jainkozko so batez gizon eta gauzak behatzeko,inguratzeko eta jujatzeko gisan. Munduaren izaria baino doi bat haundiago,munduaz itoa ez izaiteko gisan; bere azkatasunaren jabe egoiteko gisan eta Jainkoa-ren erakaspnaren arabera bere izaitea egiteko gisan. Ezen gure arrangura premiatsuena,gure griña samiñena gizonaren salbatzea beita atomikaren mendean,eta,berezikiago,gure sor-herrian eskual-gizonaren salbatzea atomika-mendeak emaiten dion bizimodu berri huntan.

Eskualdun-ixtudiantak eginbide horri ohartuak dira eta hortakotz dira elgarretaratu batasun batean,beren indarren biltzeko,elgar sustatzeko. Agian,geroan,hamar urte dituen batasun hori haundituz joanen da. Agian,geroan,batasun hori azkartuz joanen da,bere eginbideeri jarraikiz eta bere xedea kunplituz Eskual-Herriaren eta eskual-jendearen onetan. Eskualdun guziek behar dute lagundu "EMBATA" eskual-ixtudianten batasuna; ez bakarrik begi onez behatuz, bona ere nork bere tokian,bere etxean,bere eskolan,bere herrian,bere eskualdean eskualdungoaren alde obratuz; nor berak,zerbait gisaz,parte hartuz eskualdun ixtudiantek hasi eta jarraikitzen duten sail hortan. Kaskoz eta eskuz,denek bat eginez,bakotzak bere sailean bere jakitatearen eta ahalen arabera,zer ez gindezake egin? Beti gerorat utzi gabe egun egin beharra,berma gaiten gure eskualdun e-

ginbideen betatzeari. Batzutan, arteño bat bedukegularik, har dezagun eskuetan "AXULAR"-en "GERO" eta irakurt liburu mamitsu hortako lehen ka-pituluak. Orrialde horietan hatzemanen dugu anitz erakспен maiz gogoan erabili behar gindetzazkenak. Huna orrialde horietan hautatu zatiño bat:

"...kalte guztien gaiñeko kaltea, alferkeriatik eldu
"den andiena, zeñi narraikola erran baitut nik orsiño-
"koan erran dudan guztia, da luzamendua, "gerotik gero-
"ra" ibiltzea. Zeren nagi-alferrak eztu bein ere erra-
"iten "egun"; beti "bihar", beti "gero", beti "luzamen-
"du". Alfertasuna da "gero" guztien iturburua, zimen-
"dua eta ama, egiteko guztiak "egunetik hiharrera, pre-
"sentetik etorkizunera, eta gerotik gerora" luzatzen
"dituena. Eta ama hunen alaba haur, nagitasunetik eta
"alferkeriatik sortzen den "gero" haur, da gure galga-
"rria, gure izurria, eta egundaiñotik gure etsai dea-
"bruak gure enganatzeko ediren ahal duen bide-rik
"eta arterik oberena, finena eta segurena.

" Beraz guk ere "gero" huni eduki behar diogu be-
"gia. Hunen gureganik kentzera, urrantzera eta etxetik
"ateratzera behar dugu gure indar guztiaz eta antzeaz
"enseiatu, permatu, deliberatu; eta egun egin behar du-
"gun gauzarik ets ahal daidikegunik, ez biharko luza-
"tu."

(GERO, IV argitara-aldia Zarautzen 1954,
18-gn orrialdean).

Artetan, zendako ez egin gogoeta zonbeit lehengo mendetan bizi izan diren eskualdun zintzo eta ospetsu horiekin? Beharba beren buru zabalaren barnean balukete guri zer erakuts eta imilik daukaten mihi puntan guri lau e-gia erraiteko!

Arnaud Erdozainzy-Etchart (ofm)

ORSAY-ko teologari (FRANCE).